

16 ตุลาคม 2567

เรื่อง ขอให้พิจารณาระงับการให้สินเชื่อในโครงการก่อสร้างเขื่อนปากแแบง

เรียน

สิ่งที่ส่งมาด้วย

1. ภาพน้ำโขงและน้ำสาขา (น้ำงาว, น้ำอิง) ท่วมและความเสียหายในแม่น้ำโขงในเดือนสิงหาคม 2567

ด้วยการก่อสร้างโครงการเขื่อนไฟฟ้าพลังน้ำปากแแบง โดย บริษัท ปากแแบงพาวเวอร์ จำกัด มีแผนดำเนินการก่อสร้างเขื่อนไฟฟ้าพลังน้ำปิดกั้นแม่น้ำโขง ในพื้นที่เมืองปากแแบง แขวงอุดมไชย ภาคเหนือของ สปป. ลาว โดยที่ตั้งเขื่อนปากแแบงจะอยู่ห่างจากแก่งผาได อ.เวียงแก่น จ.เชียงใหม่ ด้านท้ายน้ำเป็นระยะทางประมาณ 96 กิโลเมตร ปัจจุบันบริษัท ปากแแบงพาวเวอร์ จำกัด ได้ลงนามในสัญญาซื้อขายไฟฟ้ากับการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยเมื่อวันที่ 13 กันยายน 2566 โดยมีเงื่อนไขให้ บริษัท ปากแแบงพาวเวอร์ จำกัด ต้องดำเนินการลงนามสัญญาสินเชื่อกับสถาบันการเงิน รวมทั้งการจัดทำรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมข้ามพรมแดนให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนดนั้น

ในนามของเครือข่ายชุมชนลุ่มน้ำโขงและภาคประชาสังคมไทยเพื่อแม่น้ำโขง ซึ่งได้ติดตามโครงการเขื่อนปากแแบงมาตั้งแต่ พ.ศ. 2560 ได้มีข้อทักท้วงต่อรายงานการศึกษาที่มีความบกพร่องไม่สมบูรณ์ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อสังคมชุมชนอย่างรุนแรงในเขต อ.เวียงแก่น, อ.เชียงใหม่, อ.ขุนตาล, อ.เทิง จ.เชียงใหม่ จากระดับน้ำท่วมของอ่างเก็บน้ำเขื่อนปากแแบง, ผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงด้านอุทกวิทยาและชลศาสตร์ ของแม่น้ำโขงในพื้นที่ของประเทศไทยอย่างมีนัยสำคัญ, ผลกระทบต่อการอพยพของปลาและสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ และผลกระทบต่อเปลี่ยนแปลงเขตแดนระหว่างประเทศ ไทย-ลาว บนแม่น้ำโขงนั้น ซึ่งถึงแม้ว่าโครงการเขื่อนปากแแบง จะได้ผ่านกลไกการพิจารณาภายใต้คณะกรรมการแม่น้ำโขง และมีแผนปฏิบัติการร่วม (Join Action Plan) แล้วก็ตาม หากแต่ตลอด 7 ปีที่ผ่านมา ยังไม่ปรากฏว่ามีการศึกษาเพื่อวิเคราะห์ผลกระทบในทุก ๆ ด้าน ที่จะเกิดขึ้นกับชุมชนและระบบนิเวศแม่น้ำโขงในฝั่งประเทศไทย

ในนามของเครือข่ายชุมชนลุ่มน้ำโขงและภาคประชาสังคมไทยเพื่อแม่น้ำโขง ขอเรียกร้องให้สถาบันการเงินได้พิจารณาระงับการให้สินเชื่อในโครงการก่อสร้างเขื่อนปากแแบง เพื่อหลีกเลี่ยงการมีส่วนร่วมกับโครงการที่มีการศึกษายังไม่สมบูรณ์ในทุก ๆ ด้านดังที่ได้กล่าวมาข้างต้นนี้ โดยมีข้อมูลข้อเท็จจริงประกอบดังนี้

1. เวทีการให้ข้อมูลโครงการโรงไฟฟ้าพลังน้ำเขื่อนปากแบ่ง ตามกระบวนการ แจ้งการปรึกษาหารือล่วงหน้าและข้อตกลง (PNPCA) ภายใต้ ข้อตกลงแม่น้ำโขง พ.ศ. 2538 ซึ่งจัดขึ้น 4 ครั้งในประเทศไทย ได้แก่ ครั้งที่ 1 จัดที่ อ.เชียงแสน จ.เชียงราย วันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2560, ครั้งที่ 2 จัดที่ อำเภอเมือง จ.หนองคาย วันที่ 17 มีนาคม 2560, ครั้งที่ 3 จัดที่ อำเภอเมือง จ.อุบลราชธานี วันที่ 23 มีนาคม 2560 และครั้งที่ 4 จัดที่ อ.เวียงแก่น จ.เชียงราย วันที่ 18 พฤษภาคม 2560 พบว่า เอกสารข้อมูลโครงการโรงไฟฟ้าพลังน้ำเขื่อนปากแบ่งของ สปป.ลาว มีเพียงสรุปรายงานการศึกษาความเหมาะสมโครงการโรงไฟฟ้าพลังน้ำเขื่อนปากแบ่ง มีจำนวนเพียง 15 หน้าเท่านั้น (<http://archive.tnmc-is.org/wp-content/uploads/2017/05/เอกสารประกอบการให้ข้อมูลฯ-ปากแบ่ง-ครั้งที่-4-18-พ.ค.60..pdf>) ซึ่งไม่ได้เป็นการให้ข้อมูลที่ครบถ้วน จากเอกสารของโครงการทั้งหมดที่มีมากถึง 20 เล่ม ข้อมูลทั้งหมดเป็นรายละเอียดทางเทคนิคของเขื่อนปากแบ่ง ไม่มีข้อมูลส่วนใดที่ระบุถึงผลกระทบข้ามพรมแดนจากระดับน้ำท่วมของอ่างเก็บน้ำเขื่อนปากแบ่งที่ชัดเจนได้

2. ในเวทีการให้ข้อมูลโครงการโรงไฟฟ้าพลังน้ำเขื่อนปากแบ่ง มีรายงานความเห็นจากหน่วยงานต่าง ๆ ต่อรายงานการศึกษาโรงไฟฟ้าพลังน้ำเขื่อนปากแบ่ง อาทิเช่น สำนักพัฒนาแหล่งน้ำ กรมทรัพยากรน้ำ, สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย, กรมชลประทาน, กรมประมง, กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน ซึ่งมีข้อสรุปเป็นเอกสารเผยแพร่ในการประชุม (<http://archive.tnmc-is.org/wp-content/uploads/2017/03/5.ข้อคิดเห็นเอกสารปากแบ่ง-จาก-LAs.pdf> , <http://archive.tnmc-is.org/wp-content/uploads/2017/03/5.สรุปข้อคิดเห็นจากหน่วยงาน.pdf> , <http://archive.tnmc-is.org/wp-content/uploads/2017/05/7.-สรุปความเห็นด้านเศรษฐกิจสังคม.pdf>) ได้ระบุถึงรายงานการศึกษาเขื่อนปากแบ่ง ขาดความสมบูรณ์ทางวิชาการ ไม่มีการประเมินผลกระทบข้ามพรมแดนที่สมบูรณ์ (ถึงแม้ว่าจะมีรายงานการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมแล้วก็ตาม) อาทิเช่น

- ไม่มีการวิเคราะห์ระดับน้ำท่วมที่จะส่งผลกระทบต่อลุ่มน้ำยาว และลุ่มน้ำอิง โดยกรมชลประทานได้ประเมินเบื้องต้นว่า ในลุ่มน้ำอิง ระดับน้ำท่วมจะส่งผลให้แม่น้ำโขงไหลย้อนเข้ามาตามลำน้ำอิง จากเดิมที่มีอิทธิพล 10 กิโลเมตรเป็น 17 กิโลเมตร และในลุ่มน้ำยาว ระดับน้ำท่วมจะส่งผลให้แม่น้ำโขงไหลย้อนเข้ามาตามลำน้ำยาว จากเดิมที่มีอิทธิพล 0.5 กิโลเมตรเป็น 2 กิโลเมตร ซึ่งในช่วงเวลาดังกล่าวเป็นช่วงเวลาที่ต้องการระบายน้ำเพื่อลดปัญหาอุทกภัยในทั้งสองลุ่มน้ำ
- ข้อมูลด้านอุทกวิทยา (การไหลและระดับน้ำแม่น้ำโขง) และข้อมูลตะกอน เป็นข้อมูลเก่าในปี 2553 ไม่สะท้อนข้อเท็จจริงของแม่น้ำโขงในปัจจุบัน

- ข้อมูลด้านการกำหนดค่าอ้างอิงของโครงการโรงไฟฟ้าปากแบ่ง ไม่ได้อ้างอิงค่าระดับน้ำทะเลปานกลาง ที่ประเทศไทยใช้ จึงอาจเกิดการสื่อความหมายทางเทคนิคและวิศวกรรมที่ไม่ตรงกันได้ รวมทั้งไม่ปรากฏแผนที่ของเขตน้ำท่วมของอ่างเก็บน้ำเขื่อนปากแบ่งที่ชัดเจน
- ผลกระทบต่อปลา ในด้านความหลากหลายทางชีวภาพโดยรวม ซึ่งในพื้นที่โครงการ ปลาชนิดไหนที่ พบมากหรือจะได้รับผลกระทบ ยังไม่มีการระบุที่ชัดเจน และประสิทธิภาพของทางปลาผ่านซึ่งมีความยาวถึง 1.6 กิโลเมตร รวมทั้งความผิดพลาดในการระบุชนิดของปลาในรายงาน
- การประเมินผลกระทบข้ามพรมแดนไม่ได้มีการวิเคราะห์ผลกระทบของโครงการเขื่อนปากแบ่ง โดยตรง แต่ กลับไปพิจารณาเหตุการณ์อนาคตหากเขื่อนในแม่น้ำโขงสายประธานมีการก่อสร้างทั้งหมด ว่าจะเป็นอย่างไรรวม ทั้งควรประเมินเหตุการณ์อนาคต เปรียบเทียบเหตุการณ์มีเขื่อนปากแบ่ง และไม่มีเขื่อนปากแบ่ง จะเหมาะสมกว่า และวิธีที่ใช้ไม่สอดคล้องกับมาตรฐานวิธีการประเมินระดับสากล

จนถึงปัจจุบัน (ปี 2567) ยังไม่ปรากฏว่าหน่วยงานที่รับผิดชอบของไทยคือ สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (สทนช.) จะได้ดำเนินการศึกษาผลกระทบข้ามพรมแดนในทุก ๆ ประเด็นให้มีความชัดเจน และถึงแม้ว่า สทนช. จะมีโครงการศึกษาผลกระทบและติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อมข้ามพรมแดนจากโครงการไฟฟ้าพลังน้ำในแม่น้ำโขงสายประธานก็ตาม แต่ประเด็นการศึกษาไม่ได้มีความสัมพันธ์กับประเด็นผลกระทบข้ามพรมแดนของเขื่อนปากแบ่ง ที่ระบุไว้ข้างต้นแต่ประการใด

3. ภายใต้สัญญาซื้อขายไฟฟ้าระหว่าง การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยกับบริษัท ปากแบ่งพาวเวอร์ จำกัด นั้น ได้ระบุเงื่อนไขให้บริษัท ปากแบ่งพาวเวอร์ จำกัด ต้องจัดทำรายงานการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมข้ามพรมแดน ก่อนการเริ่มต้นก่อสร้างเขื่อน ซึ่งการดำเนินการจัดทำรายงานการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมข้ามพรมแดนดังกล่าวนี้ เป็นเพียงเงื่อนไขภายในระหว่างคู่สัญญาเท่านั้น และรวมถึงรายงานฯ ดังกล่าวนี้อาจไม่ได้อยู่ภายใต้กรอบกฎหมายใด ๆ ของทั้ง สปป.ลาว และประเทศไทย ดังนั้นรายงานการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมข้ามพรมแดน จึงไม่สามารถเป็นที่ยอมรับได้ในทางสาธารณะ และชุมชนที่ได้รับผลกระทบข้ามพรมแดนในประเทศไทย

4. ผลการศึกษาระดับน้ำท่วมของ บริษัท ปากแบ่งพาวเวอร์ จำกัด ได้ให้ค่าระดับน้ำท่วมที่มีความคลาดเคลื่อนมาก เมื่อเปรียบเทียบกับระดับน้ำโขงในเดือนสิงหาคม 2567 พบว่าระดับน้ำโขงมีระดับสูงกว่าการศึกษาระดับน้ำท่วมมากถึง 2 ช่วงเวลา ทั้งที่ยังไม่มีการสร้างเขื่อนปากแบ่ง ระดับน้ำโขงที่คงระดับสูงนี้ได้ไหลย้อนกลับเข้าไปในลำน้ำสาขา เช่น น้ำงาว เป็นระยะทางประมาณ 5 กิโลเมตร, น้ำอึง เป็นระยะทาง

ประมาณ 20 กิโลเมตร เป็นต้น จากข้อมูลระดับน้ำท่วมของ บริษัทต้าถ้ง ระบุว่า ระดับน้ำท่วมจากเขื่อนปากแบ่งที่ แก่งผาได, ปากยาว, ปากอิง และเชียงของ เท่ากับ 342.99, 343.88, 345.16, 347.47 เมตร รทก. ตามลำดับ ขณะที่ระดับน้ำโขงสูงสุดในช่วงเดือนสิงหาคม-กันยายน 2567 ที่ แก่งผาได, ปากยาว, ปากอิง และ อ.เชียงของ มีค่าสูงกว่าระดับน้ำท่วมที่บริษัทต้าถ้งได้ศึกษาไว้ มากกว่า 5 เมตร ในทุก ๆ แห่ง

ระดับน้ำท่วมจะมีสภาพเป็นระดับน้ำต่ำสุดของแม่น้ำโขงในแต่ละเดือน โดยเฉพาะในช่วงฤดูฝน ตั้งแต่เดือนมิถุนายนถึงพฤศจิกายน ส่งผลให้ความจุในลำน้ำโขงลดลงไปโดยอัตโนมัติ เมื่อมีน้ำหลากเข้ามา ดังเช่น เดือนสิงหาคมของปีนี้ ระดับน้ำสูงสุดจะสูงกว่าระดับน้ำโขงที่เป็นอยู่ และใช้เวลานานขึ้นในการระบายน้ำทั้งในลำน้ำโขงและลำน้ำสาขา

5. การศึกษาของบริษัทฯ ไม่มีการวิเคราะห์ผลกระทบจากการตกตะกอนในบริเวณท้ายอ่างเก็บน้ำ จากแม่น้ำโขงที่มีความเร็วลดลง การตกตะกอนจะเพิ่มมากขึ้น ซึ่งจะส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของท้องน้ำ และการเปลี่ยนแปลงของเกาะ ดอนในแม่น้ำโขง ที่จะส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศ, การใช้ประโยชน์ของชุมชน รวมทั้งข้อพิพาทต่อแนวเขตแดนระหว่างประเทศไทย-ลาวในแม่น้ำโขงได้

นอกจากความไม่สมบูรณ์ทั้งหมดของโครงการโรงไฟฟ้าเขื่อนปากแบ่งตั้งแต่ปี 2560 จนถึงปัจจุบันแล้ว ในกรณีโครงการเขื่อนไฟฟ้าพลังน้ำไซยะบุรี ซึ่งได้รับสินเชื่อจากสถาบันการเงินของประเทศไทยสูงถึง 75,000 ล้านบาท ภายหลังการเปิดใช้งานเขื่อนไซยะบุรีในเดือนตุลาคม 2562 ได้เกิดปรากฏการณ์น้ำโขงใสไร้ตะกอนต่อเนื่องมาทุกปี อันเป็นต้นเหตุของการระบาดสาหร่ายในแม่น้ำโขง ส่งผลให้ชุมชนไม่สามารถทำการประมงได้ และผลกระทบต่อเนืองไปยังระบบนิเวศของพืชไม้ในแม่น้ำโขง ได้ยืนต้นตายไปเป็นจำนวนมาก ผลกระทบที่เกิดขึ้นหลังการเปิดใช้งานเขื่อนไซยะบุรีนั้น ล้วนไม่ได้มีการศึกษาผลกระทบข้ามพรมแดนมาก่อนทั้งสิ้น โดยที่สถาบันการเงินที่ให้สินเชื่อ ต่างเป็นส่วนหนึ่งของความรับผิดชอบต่อผลกระทบดังกล่าวนี้เช่นกัน

ในด้านความจำเป็นด้านพลังงานไฟฟ้านั้น ในปัจจุบันมีกำลังการผลิตติดตั้งรวม 50,625.30 เมกะวัตต์ โดยในปี 2567 มีความต้องการใช้ไฟฟ้าสูงสุดเมื่อวันที่ 29 เมษายน พ.ศ. 2567 มีค่าเท่ากับ 36,477.80 เมกะวัตต์ ซึ่งยังมีกำลังการผลิตเหลือในระบบอีกมากถึง 14,147.50 เมกะวัตต์ หรือประมาณ 30 เปอร์เซ็นต์ ดังนั้นปริมาณไฟฟ้าจากเขื่อนปากแบ่ง จะกลายเป็นภาระต้นทุนการสำรองไฟฟ้าที่ไม่ใช้ก็ต้องจ่ายโดยผู้ใช้ไฟฟ้าทั่วประเทศ

ด้วยการศึกษาผลกระทบข้ามพรมแดนที่ยังไม่มีความสมบูรณ์ในทุก ๆ ด้าน ประกอบกับ สถานการณ์น้ำหลากในเดือนสิงหาคม-กันยายน 2567 เป็นสิ่งบ่งชี้ชัดอย่างชัดเจน ต่อความผิดพลาดอย่าง ร้ายแรงของการศึกษาระดับน้ำท่วมของอ่างเก็บน้ำเขื่อนไซยะบุรีในเขตประเทศไทย, ผลกระทบที่เกิดขึ้นแล้ว จากเขื่อนไฟฟ้าพลังน้ำไซยะบุรี และยังไม่มีความจำเป็นด้านพลังงานไฟฟ้า ในนามเครือข่ายชุมชนลุ่มน้ำโขง และภาคประชาสังคมไทยเพื่อแม่น้ำโขง จึงใคร่ขอให้สถาบันการเงินได้พิจารณาระงับการให้สินเชื่อใน โครงการโรงไฟฟ้าเขื่อนปากแบ่งนี้ออกไปก่อน จนกว่าจะมีการจัดการศึกษาที่เป็นไปตามกรอบกฎหมาย สิ่งแวดล้อมของประเทศไทย โดยการมีส่วนร่วมกับชุมชนที่ได้รับผลกระทบ เพื่อสร้างหลักประกันความ รับผิดชอบต่อสังคมไทย และสอดคล้องกับหลักการชี้แนะว่าด้วยธุรกิจและสิทธิมนุษยชนแห่งองค์การ สหประชาชาติว่าด้วย การคุ้มครองสิทธิมนุษยชน การเคารพสิทธิมนุษยชน และการเยียวยา

ขอแสดงความนับถือ

(นายนิวัฒน์ ร้อยแก้ว)
กลุ่มรักษ์เชียงใหม่

(นายอำนาจ ไตรจักร์)
จ.นครพนม

(นายชาญณรงค์ วงศ์ลา)
จ.เลย

(นายชัยวัฒน์ พาระคุณ)
จ.หนองคาย

(นายทองพัว เมืองโคตร)
จ.มุกดาหาร

(นายขันตี โมลา)
จ.อำนาจเจริญ

(นางสอน จำปาดอก)
จ.อุบลราชธานี

(นายมนตรี จันทวงศ์)
กลุ่มเสรีภาพแม่น้ำโขง

(นางสาวไพรินทร์ เสาะสาย)
มูลนิธิแม่น้ำนานาชาติ

ประสานงาน 1. นายมนตรี จันทวงศ์ โทร. 081-9500560

2. นางสาวไพรินทร์ เสาะสาย โทร. 098-2245401